

Eugen Dostál

Národnost: česká

Datum narození: 23. prosince 1889

Místo narození: Příbor

Datum úmrtí: 27. ledna 1943

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Pocházel z rodiny učitele Jana Dostála. Jeho matka Aloisie, rozená Kleppiková, byla dcerou obchodníka. S rodiči odešel do Ostravy, později do Vídně. Roku 1940 se oženil s Olgou Heberovou.

Akademické působení

Počátky akademické dráhy Eugena Dostála jsou spjaty s Vídní. Po maturitě na gymnáziu studoval v letech 1908–1913 práva na Vídeňské univerzitě a roku 1910 nastoupil na Ústav pro rakouský dějezpyt, kde jej upoutaly přednášky o dějinách umění profesora Maxe Dvořáka, čelného představitele vídeňské uměleckohistorické školy. Zkoumání gotické architektury jej přivedlo až do Říma. V době svého studijního pobytu na Instituto storico austriaco si zamiloval Itálii i její umění, což zásadně ovlivnilo jeho pozdější dílo. Roku 1913 byl promován doktorem práv, o rok později obhájil ve Vídni disertační práci *Die gotische Architektur in Rom* a získal titul doktor filozofie.

Jeho působení na pozici koncipienta v advokátní kanceláři bylo přerušeno vypuknutím první světové války, během níž narukoval na frontu, byl několikrát raněn a skončil v ruském zajetí. Zážitky z války částečně přispěly k tomu, že opustil právnickou a diplomatickou dráhu a věnoval se pouze umění. V říjnu 1919 odešel jako zemský konzervátor pro umělecké památky do Brna. Lásky k dějinám umění jej přivedla na půdu Masarykovy univerzity, kde roku 1921 obhájil habilitační práci *Problémy gotiky italské*. Od téhož roku přednášel jako soukromý docent dějiny umění na filozofické fakultě, zatím v provizorních prostorách Moravského muzea. Po vzoru vídeňského ústavu Maxe Dvořáka se snažil v Brně vybudovat uměleckohistorický seminář. Sháněl literaturu, technické pomůcky, ale i přednáškové prostory. Jeho snaha byla naplněna roku 1927, kdy byl slavnostně otevřen Seminář dějin umění a Eugen Dostál stanul v jeho čele již jako mimořádný profesor, kterým byl jmenován roku 1926. Řádné profesury pak dosáhl roku 1931. V letech 1937–1938 byl děkanem FF MU, v dalším akademickém roce pak proděkanem. Působil také jako externí profesor dějin umění na univerzitě v Bratislavě.

Jako zakladatel oboru dějin umění na brněnské univerzitě se až do konce svého života snažil systematicky budovat organizační strukturu katedry a založit řádnou knihovnu. Po delší nemoci zemřel roku 1943.

Výběr z díla

Hlavním badatelským zájmem Eugena Dostála bylo středověké umění, a to především italská gotická architektura a česká knižní malba 14. a 15. století. Přestože velmi obdivoval svého vídeňského učitele Maxe Dvořáka, hned v několika dílech kriticky vystoupil proti jeho vědeckým závěrům o původu českého iluminátorství (*Čechy a Avignon*, 1922; *Madona Vyšehradská*, 1923; *Iluminované rukopisy svatojakubské knihovny v Brně*, 1926). Se jménem Eugena Dostála pak jistě zůstane spjata *Madona z Veveří*, nádherný deskový obraz, který objevil roku 1932 (*Eine neue böhmische Madonna*).

Jeho uměleckohistorické práce se neomezovaly pouze na nejstarší dějiny, Eugen Dostál se věnoval širokému spektru témat – od památkové péče (*Kostel sv. Petra a Pavla v Řezovicích*, 1921) až po barokní umění. Vydal rozsáhlou monografii o slavném českém rytci Václavu Hollarovi (1924), první na našem území, dále *Studie z arcibiskupské obrazárny v Kroměříži*, kde určil Tiziana jako autora obrazu *Apollo a Marsyas*. Neobvyklou podobu pak získal katalog obrazové sbírky kroměřížského zámku, jehož spoluautor, arcibiskupský archivář Antonín Breitenbacher, vedl ostrou polemiku proti závěrům Dostálovy práce.

Popularizační charakter mají dvě jeho publikace o pražských a brněnských památkách, francouzsky napsaná *L'architecture baroque de Prague*, vydaná v Paříži, a publikace *Umělecké památky města Brna*.

Ocenění vědeckou komunitou

Eugen Dostál působil velmi výrazně jako popularizátor dějin umění od 20. let až do své smrti. Roku 1928 se podílel na přípravě a průběhu Výstavy soudobé kultury ČSR. Při této příležitosti vydal průvodce po uměleckých památkách města Brna. Bedlivě sledoval brněnské výstavy a kulturní umělecké akce, k nimž se pravidelně vyjadřoval na stránkách *Pondělních a Moravských novin*, *Moravské orlice*, *Lidových novin*, pražských *Národních listů* a *Prager Presse*. O výtvarném životě informoval také každý týden v brněnském *Radiojournalu* v tzv. *Výtvarných aktualitách*. Úvodním slovem zahajoval každoročně výstavy soudobých umělců, které doprovázel katalogy. Pro veřejnost organizoval uměleckohistorické přednášky. Jako referent glosoval odborná díla v *Časopise Matice moravské*, od roku 1933 pak především v *Naší vědě*. Přispíval také do *Zpráv památkové péče* a bratislavského *Fora*. V lednu roku 1932 se stal členem Královské české společnosti nauk, patřil do Kruhu pro pěstování dějin umění a Klubu výtvarných umělců Aleš. Těsně před začátkem druhé světové války navštívil Londýn, kde se zúčastnil 15. mezinárodního kongresu dějin umění.

Profesní působení

Roku 1914 pracoval krátce jako koncipient v advokátní kanceláři. Po první světové válce vedly jeho kroky do Brna, kde působil jako zemský konzervátor pro umělecké památky. Aktivně se zasazoval o ochranu uměleckých památek, a proto v Brně společně s architektem Stanislavem Sochorem působil při Státním památkovém úřadu pro Moravu a Slezsko. Poté, co byl roku 1926 jmenován mimořádným profesorem, z úřadu odešel, o památkovou péči však nikdy zájem neztratil. V *Časopise Matice moravské* se dokonce pokoušel na toto téma zavést pravidelnou rubriku.

Evaluace

Eugen Dostál patří k meziválečné generaci českých historiků umění, kteří své bádání po vzoru Vídeňské školy stavěli na moderních vědeckých základech. Stál u zrodu katedry dějin umění na Masarykově univerzitě a byl jejím prvním řádným profesorem. Intenzivně se věnoval památkové péči a zasloužil se o ochranu mnoha uměleckých památek.

Ohlasy

Eugen Dostál měl vynikající paměť, skvělé řečnické schopnosti a úžasný improvizáčnický talent.

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 2/14.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 31/702.

Archiv Masarykovy univerzity, fond B 30, Albert Kutal.

HÁLOVÁ-JAHODOVÁ, Cecílie. Nekrolog. *Časopis Matice moravské*, 1943, roč. 65, č. 1, s. 198–200.

JIRKA, Antonín. Eugen Dostál a kroměřížská obrazárna. *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1995, č. 51, s. 153.

KUTAL, Albert. Eugen Dostál. K dvacátému pátému výročí jeho smrti. *SPFFBU*, F 12, 1968, s. 7–12.

MILTOVÁ, Radka. Prof. PhDr. et JUDr. Eugen DOSTÁL (23. 12. 1889 Příbor – 27. 1. 1943 Brno). *Universitas*, 2013, č. 1, s. 51–52.

SAMEK, Bohumil. Eugena Dostála Umělecké památky Brna. *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1995, č. 51, s. 154.

SAMEK, Bohumil. Historik umění Eugen Dostál. Problém vědy a popularizace badatelských výsledků. *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1995 č. 51, s. 148–150.

SEDLÁK, Jan – JIRKA, Antonín. Soupis prací univ. prof. PhDr. Eugena Dostála. *SPFFBU*, F 12, 1968, s. 137–139.

SEDLÁŘ, Jaroslav. Eugen Dostál. In *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu. Sborník příspěvků z konference konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993*. Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 121–123.

SLAVÍČEK, Lubomír. „Případ Dostálův“: K polemice Eugena Dostála a Antonína Matějčka na téma Čechy a Avignon. *SPFFBU*, F 41, 1997, s. 49–100.

SLAVÍČEK, Lubomír. K odchodu Vincence Kramáře ze Státní sbírky starého umění v roce 1939. (Dva neznámé dopisy Eugena Dostála a Alberta Kutala Kramářovi). *Umění. Časopis Ústavu dějin umění Akademie věd*, 2000, roč. 48, č. 1/2, s. 78–81.

SVRČEK, Jaroslav. Eugen Dostál zemřel. *Lidové noviny*, roč. 51, č. 27, 29.1. 1943, s. 4.

VACKOVÁ, Jarmila. Eugen Dostál zakladatel moderního českého dějepisu umění na Moravě. *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1995, č. 51, s. 151–153.